

MED ungdom i fokus

Av: Harald Fåkvam, Prosjektleder MED ungdom i fokus og Ann Kristin Kummernes, Prosjektmedarbeider MED ungdom i fokus (2018).

Innledning

I Norge bruker vi store penger på barn og unge, men har få eller ingen velfungerende ordninger for brukermedvirkning fra barne- og ungdomsgruppa. Vi vet ikke helt hvordan barn og unge opplever tilbud som helse, kultur og skole. Hvis denne dialogen finnes, er den ofte vanskelig og går gjennom mange ledd. Det brukes gjerne spørreundersøkelser som *Ungdata* og *Elevundersøkelsen*. Dette er gode undersøkelser, men vi får vite lite om hva som ligger bak tallene. Ung-til-ung dialog og *MED ungdom i fokus* kan være en måte å jobbe på.

MED ungdom i fokus er et samarbeidsprosjekt mellom kommunene Vefsn, Brønnøy, Hemnes og Nordland fylkeskommune. Prosjektet har hatt sitt hovedvirke på Helgeland og i Nordland, men har også hatt flere oppdrag rundt om i landet. Vi har bl.a. samarbeidet med flere fylker, Nord Universitetet og Barneombudet. Vi ønsker på sikt at *MED ungdom i fokus* skal bli en selvstendig organisasjon som bidrar til medvirkning for barn og unge i hele landet, og kanskje også internasjonalt. Vi har allerede i dag et godt samarbeid med den engelske organisasjonen *Investing in Children*, som også har vært vår inspirator i etablering av *MED ungdom i fokus*.

Slik arbeider vi

MED står for Medvirkning og Endring gjennom Dialog. Vår grunntanke er å legge til rette for medvirkning for barn og unge. Det å involvere *MED ungdom i fokus* i et arbeid skal være starten på en aktiv dialog som munner ut i forbedring /endring av en tjeneste eller et tiltak. Vår grunntanke er at det er nødvendig, klokt og relevant å involvere barn og unge når deres situasjon og tjenester skal utvikles og evalueres.

Vi har fire prinsipper for vårt arbeid:

- Barn og unge er eksperter på å være barn og unge.
- Barn og unge er borgere og rettighetshavere, og har rett til å delta i beslutninger som angår dem (jf. FNs konvensjon for barnets rettigheter, artikkel 12)
- Det er klokt av virksomheter som yter tjenester til barn og unge å engasjere brukere i dialog, for da gjør man sin egen virksomhet bedre.
- Når man engasjerer barn og unge i beslutningsprosesser skal prosessene være inkluderende og man skal respektere de demokratiske rettighetene til alle deltakere.

Fokusdag vårt viktigste redskap

Fokusdag er en strukturert voksenfri arena for ung-til-ung dialog basert på likemansprinsippet. Her møtes barn og unge for å diskutere et gitt tema, utvikle ideer og kommer med forslag til forbedringer.

Prosesen starter med et oppdragsmøte. Da møter vi oppdragsgiver, som kan være kommuner, fylker, universitetet eller andre offentlige aktører. Her avklares hvilke tema og problemstillinger som ønskes belyst. I dette møtet er alltid voksne med sammen med de unge tilretteleggerne. Vi har erfart at vår kompetanse som voksne kommer godt med i voksen-til-voksen dialogen.

Etter at oppdraget er avklart planlegger de unge tilretteleggerne hvilken metodikk de skal benytte for å få best mulig informasjon fra deltakerne. Oppdragsgiver har som oppgave å invitere deltakere til Fokusdagen. En forutsetning for å delta er at deltakerne har erfaring med tema som skal belyses. Fokusdagen ledes av unge tilretteleggere som har opplæring i å lede Fokusdager. Tilretteleggerne benytter ulike aktiviteter for å få frem de unges meninger. Det er metodikk som veksler mellom fysiske-, muntlige- og skriftlige aktiviteter. Dette skal sikre at alle får si sin mening. Vi er opptatt av at alle deltakerne er likeverdige og alle meninger er like viktige. Det skal være artig og engasjerende å delta på en Fokusdag.

Underveis i Fokusdagen noterer tilretteleggerne hva som blir sagt. Dette danner grunnlaget for rapporten som skal overleveres oppdragsgiver i etterkant av Fokusdagen. Umiddelbart etter Fokusdagen starter tilretteleggeren med rapportarbeidet. Voksne fra *MED ungdom i fokus* korrekturleser og sjekker at innholdet er forståelig for en voksen mottaker. Deretter overleveres rapporten til oppdragsgiver, gjerne etterfulgt av et muntlig fremlegg fra en av de unge tilretteleggerne.

Vi har erfart at Fokusdagmetodikken fungerer godt for barn og unge generelt, og for barn og unge med spesielle erfaringer eller utfordringer. Alle typer tema kan diskuteres. Vi har for eksempel bidratt til medvirkning i kommunale oppvekstplaner, arealplaner, levekårsplaner og i arbeidet med skolestruktur. Vi har bidratt i evalueringsprosesser i lokale LOS-prosjekter, aktivitetstiltak for unge sosialhjelpsmottakere, hybeltilbud for videregående elever og utvikling av tjenestetilbud tilpasset barn og unge innen rus- og psykisk helse. Vi har fått frem hva ungdom mener må til for å stimulere til økt leselyst blant barn og unge, og vi har levert innspill fra brukere av barneverntjenesten til nytt innhold i utdanninga for barnevernspedagoger.

MED ungdom i fokus ønsker at flere ungdommer og offentlige instanser skal få et verktøy som bidrar til medvirkning fra barn og unge i saker som angår dem. Vi tilbyr jevnlig opplæring av unge i metodikken. Vi har god erfaring med å kombinere kurs-/opplæring med påfølgende Fokusdag. Da inngår vi en avtale med oppdragsgiver (gjerne en kommune) om et samarbeid. Kommunen har gjerne på forhånd tatt kontakt fordi de ønsker at unge skal bli mer engasjert i medvirkningsprosesser generelt, og fordi de har et konkret tema de ønsker ungdommens medvirkning i. *MED ungdom i fokus* arrangerer da kurs for lokale ungdommer, slik at de blir godkjent som tilretteleggere. I løpet av kurshelgen jobbes det med et reelt oppdrag, og Fokusdagen planlegges og arrangeres umiddelbart etter kurset. Vår erfaring er at dette er engasjerende og inspirerende både for de unge og oppdragsgiveren. I etterkant presenteres rapporten til kommunestyret eller andre aktuelle beslutningsorgan. Dette blir fortsettelsen på en dialog som allerede er etablert under kurshelgen. Vi ser at dette styrker relasjonen mellom ungdom og kommunen ved sterkere samhandling mellom f.eks. ungdoms- og elevråd.

MED ungdom i fokus har også mulighet til å bidra i et mer langsiktig arbeid i en kommune. Da vil vår rolle være å etablere gode arenaer for medvirkning, samt bidra til gode samhandlingsfora mellom kommunen som organisasjon og barn og unge. I Nordland har vi inngått en slik avtale med Hemnes kommune. Dette er et veldig spennende utviklingsarbeid! Det nyeste nå er at vi er blitt kontaktet av fylkesmannen i Nordland for å være med på å gjennomføre tilsyn ved NAV kontor. Dette er noe vi gleder oss til å ta fatt på og samarbeide om!

Refleksjoner

Fokusdager har vist seg som en effektiv og artig metode for å bidra til barn og unges medvirkning i saker som angår dem. Vi erfarer et stort engasjement blant de unge som deltar. Ofte kommer de med andre forslag til løsninger enn voksne ville gjort, og vi erfarer også at de stiller andre spørsmål i prosessen enn voksne. Dette er en berikelse i et utviklingsarbeid og et viktig bidrag inn i beslutningsprosesser.

Utfordringen er å sikre at de unges forslag blir tatt på alvor og reelt tatt med når beslutninger skal fattes. Vi i *MED ungdom i fokus* drøfter alltid med oppdragsgiver hvordan de rent praktisk har tenkt å benytte resultatene fra Fokusdager. Vi henstiller også til at rapporten fremlegges til oppdragsgiver av ungdommer og at ungdom tas med i det videre arbeidet. Vi har selvfølgelig ingen garanti for at dette skjer, men for oss er det viktig at medvirkningsarbeidet ikke skal bli en «skinnprosess». For å unngå skinnprosesser ønsker vi helst oppdrag av større omfang, eller at oppdragsgiver organiserer etterarbeid og oppfølging av Fokusdagen som en del av prosessarbeidet. Selv om vi ikke har garantier for at resultater fra en Fokusdag blir tatt med når beslutninger fattes, er vårt inntrykk at oppdragsgivere tar de unges innspill på alvor. Vi i *MED ungdom i fokus* må fortsette å være tydelig på dette i møtene med oppdragsgiver, og fortsette å etterspørre dette så lenge vi er involvert i arbeidet. *MED ungdom i fokus* har ingen fast rutine på at vi følger opp utviklingsarbeidet etter endt oppdrag, men dette er noe vi vil jobbe videre med.